

Д.В. РАЙКО, О.І. ПОДРЕЗ, В.О. ЧЕРЕПАНОВА

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ЗА ІНДЕКСОМ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЯК ОСНОВИ ДОБРОБУТУ КРАЇНИ, РЕГІОНІВ, ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, СУСПІЛЬСТВА

Пропонується науково-методичний підхід вдосконалення системи управління еколого-економічним розвитком країни, який базується на єдиній системі управління. Актуальність проблеми полягає в тому, що в умовах пандемії багато з підприємств працюють не на повну потужність. У результаті цього країна недоотримає обсяги матеріального виробництва – знижується валовий внутрішній продукт та інші показники економічного розвитку країни, а також знижується економічний добробут населення. З іншого боку призупинення або навіть зупинка діяльності промислових підприємств веде до погіршення стану екології держави та її регіонів, але на його стан впливають природні катаклізми, виникнення додаткового сміття, що пов'язано з пандемією (маски, рукавичка, тощо) та інше. Тому, метою написання статті є обґрунтування напрямів вдосконалення управління розвитком, що охоплює усі рівні управління – макро-, мезо-, мікрорівень. У статті запропоновано новий підхід до оцінки соціального добробуту через еколого-економічний розвиток країни, регіонів, промислових підприємств та стан матеріальної, культурної та навчальної забезпеченості населення. Науково-методичний підхід побудовано на використанні зарубіжних показників оцінки, що дає можливість здійснювати порівняльний аналіз розвитку України з іншими країнами світу. Використання запропонованого підходу дозволить підвищити обґрунтованість прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління.

Ключові слова: система управління, розвиток, екологічний розвиток, економічний розвиток, соціальний добробут

Д.В. РАЙКО, О.И. ПОДРЕЗ, В.А. ЧЕРЕПАНОВА

НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИМ РАЗВИТИЕМ С ПОМОЩЬЮ ИНДЕКСА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ КАК ОСНОВЫ БЛАГОСОСТОЯНИЯ СТРАНЫ, РЕГИОНОВ, ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ, ОБЩЕСТВА

Предлагается научно-методический подход совершенствования системы управления эколого-экономическим развитием страны, основанный на построении единой системы управления. Актуальность проблемы заключается в том, что в условиях пандемии многие предприятия работают не на полную мощность. В результате этого страна недополучит объемы материального производства - снижается валовой внутренний продукт и другие показатели экономического развития страны, а также благосостояние населения. С другой стороны, приостановление или даже остановка деятельности промышленных предприятий ведет к улучшению состояния экологии страны и ее регионов, но на экологию также влияют природные катаклизмы, возникновение дополнительного мусора, что связано с пандемией (маски, перчатка и т.д.) и другое. Поэтому, целью написания статьи является обоснование направлений совершенствования управления развитием, охватывающее все уровни управления - макро-, мезо-, микроуровень. В статье предложен новый подход к оценке социального благосостояния через эколого-экономическое развитие страны, регионов, промышленных предприятий и состояния материальной, культурной обеспеченности населения. Научно-методический подход построен на использовании зарубежных показателей оценки, что дает возможность осуществлять сравнительный анализ развития Украины с другими странами мира. Использование предложенного подхода повышает обоснованность принятия управленческих решений на всех уровнях управления.

Ключевые слова: система управления, развитие, экологическое развитие, экономическое развитие, социальное благополучие.

D. V. RAIKO, O. I. PODREZ, V. A. CHEREPANOVA

DIRECTIONS FOR IMPROVING OF THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF ECOLOGICAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT WITH INDEX OF COMPETITIVENESS AS THE BASES OF THE COUNTRY, REGIONS, INDUSTRIAL ENTERPRISES AND THE POPULATION

A scientific and methodological approach to improving the management system of ecological and economic development of the country, based on the construction of a unified management system, is proposed. The urgency of the problem is that in a pandemic, many companies are not working at full capacity. As a result, the country will not receive enough production - the gross domestic product and other indicators of economic development of the country, as well as the welfare of the population. On the other hand, the suspension or even cessation of industrial enterprises leads to improved ecology of the country and its regions, but the environment is also affected by natural disasters, the emergence of additional debris associated with the pandemic (masks, gloves, etc.). Therefore, the purpose of writing the article is to substantiate the areas of improvement of development management, covering all levels of management - macro-, meso-, micro-level. The article proposes a new approach to the assessment of social welfare through the ecological and economic development of the country, regions, industrial enterprises and the state of material, cultural and educational security of the population. The scientific and methodological approach is based on the use of foreign evaluation indicators, which makes it possible to carry out a comparative analysis of Ukraine's development with other countries. The use of the proposed approach increases the validity of management decisions at all levels of government.

Keywords: system of management, development, ecological development, economic development, social welfare.

Вступ. Сучасна діяльність промислових підприємств потребує поліпшення стану виробничих фондів, технології, якості продукції, підвищення заробітної плати працівникам, тощо. Вирішення проблем вимагає оптимальних управлінських рішень, отримання яких залежить від вдосконалення системи управління розвитком суб'єктів господарювання,

регіонів та країни в цілому.

Промисловість – це головна галузь економіки країни, діяльність якої впливає на життєздатність усіх сфер діяльності, домогосподарств, населення, тощо. Від ефективності роботи галузі залежить розвиненість та добробут держави, але з іншого боку промисловість – це галузь, яка найбільш забруднює

навколишнє природне середовище і без жалю використовує природні ресурси. Вона має велику залежність від виробничих фондів, матеріало- та енергопостачання, персоналу з високою кваліфікацією та інше. Тому, кожна країна світу у той чи інший період часу стикається з проблемою нестабільності та неефективності діяльності промислових підприємств, що вказує на недосконалий процес управління розвитком.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У наукових працях розглядаються питання щодо визначення сутності поняття «розвиток», кількості його складових та методів, показників його оцінки. Так, дефініції «розвиток» присвячено наукові праці, у яких його представлено в організаційному та економічному сенсі. В роботах Грушіна Б.А. [1], Васюткіної Н.В. [2], Юдина Є.Г.[3] та ін. автори зазначають, що «розвиток» в організаційному сенсі є направлена дія, що призведе до зміни об'єкту. Базилевич Л.А. [4], Коротков Є. м.,[5] Ятремська О.М. [6] та ін., Райко, Подрез [7] поняття «розвиток» визнають як економічну категорію, що описує якісні та кількісні перетворення з одного стану в інший, досконаліший та змінює життєстійкість системи.

Окрім цього поняття «розвиток» досліджується за рівнями управління. Такі вчені як О.В.Латишева [8]; К.В.Гнедіна[9]; Згуровський М.З., Болдак А.О., Єфремов К.В.[10]; Т.Перга[11]; Ю.Федунь [12], Т.Кларин [13] та ін. аналізували особливості розвитку країни, а І.В.Горяна[14]; В.М.Ільченко [15]; Д.О.Гопцій та М.Й.Коваленко [16]; М.М.Тимошенко[17] та ін. – регіону, О. В. Посилкіна, Ю. С. Братішко, К. С. Світлична[18]; М.М.Берест, М.О.Дудка [19] та ін. – галузі, а С.М.Телешевська [20], М.Л.Філіпішина [21] та ін. – підприємства.

Багато наукових праць присвячено встановленню складових або напрямів розвитку [22Подрез]. В економічній літературі немає єдиної думки щодо їх кількості, але найбільш часто розглядаються три складові – економічна, соціальна та екологічна.

Окремим напрямом наукових розробок щодо розвитку доцільно виділити науково-методичні підходи щодо встановлення показників, що його характеризують, та їх оцінка. Найбільш повним щодо використання зарубіжних показників оцінки розвитку є наукові праці В.М.Ільченко [15], Н.С. Краснокутської [23] та ін.

Отже, аналіз останніх досліджень та публікацій довів, що багато зарубіжних та вітчизняних вчених приділяють увагу визначенню сутності поняття «розвиток», встановленню його видів та складових, показників та методів оцінки.

Метою написання статті є обґрунтування напрямів вдосконалення еколого-економічного розвитку як основи добробуту суспільства. Для досягнення мети поставлені завдання:

1. Обґрунтувати доцільність розробки напрямів еколого-економічного розвитку країни в умовах пандемії та після її завершення;

2. Запропонувати показники оцінки еколого-економічного розвитку за трьома рівнями управління – макро-, мезо- та макрорівнем.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використовувалися загальні (систематизація, аналіз та синтез, порівняння, формалізація) та спеціальні (методи економіко-статистичного аналізу) методи.

Результати. Сьогодні економіка України, як і багатьох країн світу, має значне зниження валового внутрішнього продукту (ВВП), що пояснюється скороченням матеріального виробництва за рахунок пандемії. Так, за даними Державної служби статистики України, реальний ВВП у III кварталі 2020 р. порівняно з попереднім кварталом (з урахуванням сезонного фактору) збільшився на 8,5%, а порівняно з III кварталом 2019 р. зменшився на 3,5% [24]. Сумна статистика спостерігається і з експортно-імпортними операціями країни. Так, у січні–листопаді 2020 р. експорт товарів становив 44346,5 млн.дол. США, або 96,5% порівняно із січнем–листопадом 2019 р., імпорт – 48243,8 млн.дол., або 87,1%. Негативне сальдо склало 3897,3 млн.дол. (у січні–листопаді 2019 р. також негативне – 9416,5 млн.дол.) [24]. Падіння виробництва має негативний вплив на життєдіяльність населення країни. Так, «за результатами обстеження робочої сили в III кварталі 2020 р. кількість зайнятого населення у віці 15 років і старше становила 16,0 млн. осіб, а у віці 15–70 років – 15,9 млн. осіб. Кількість безробітного населення віком 15 років і старше та у віці 15–70 років склала по 1,7 млн. осіб.

Рівень зайнятості населення віком 15 років і старше становив 49,8%, а серед населення віком 15–70 років – 56,1%. Рівень безробіття серед робочої сили віком 15 років і старше та у віці 15–70 років становив 9,5%» [24].

Економіка усіх країн світу постраждала від пандемії. За прогнозами МВФ, очікується «падіння світової економіки на 3%, а ВВП України на 4-8% порівняно з 2019 р.» [25] Однак високо розвинуті держави

Програма стимулювання економіки України для подолання наслідків COVID-19 [25], що представлено урядом країни, на наш погляд, не приділяє достатньої уваги розвитку промисловості та проблемі запобігання охорони навколишнього середовища.

Сьогодні в Україні спостерігається незначне покращення екологічної ситуації, що пояснюється падінням виробництва обсягів промислової продукції на 48% [25]. Як зазначено у [26], супутники NASA та Європейського космічного агентства зафіксували зниження шкідливих викидів в атмосферу. У багатьох регіонах світу повітря стало чистішим. Подекуди викиди вуглецю від початку року впали до показників часів Другої світової війни. Схоже очищення атмосфери було під час економічної кризи 2008 року. Але тоді зменшення викидів було поступовим. Пандемія COVID-19 закрила багато підприємств і заводів, зупинила транспорт». Тому шкідливі викиди скоротилися, але це покращення є незначним, тому

що природні катаклізми (пожари), людський фактор (вибухи хімічних речовин, снарядів, тощо), бойові дії, що проходять на території України, негативно позначилися на стані повітря, водосховищ й земельних ресурсах.

Отже, дослідження розвитку економіки країн світу та України у тому числі, та екологічної ситуації доводять, що економіка країни та її галузей залежить від багатьох факторів, як і екологія країни та її регіонів. Причому розвиток економіки має негативний вплив на стан екології, тому найбільш важливим для держави та її регіонів є розробка та впровадження ефективної системи еколого-економічного розвитку. У свою чергу, соціальний

єдину систему управління, яка базується на моніторингу показників її оцінювання (рис.2). Для цього необхідно проаналізувати методичні підходи щодо цього процесу (табл.1), з якої слідує, що в економічній літературі існує багато методик щодо оцінки сталого розвитку країни, галузей та регіонів. Доцільно зазначити, що методичні підходи до оцінки сталого розвитку поділяються на зарубіжні [23,27] та вітчизняні [18, 30]. Перші розраховують показники економічного, соціального та екологічного розвитку у сукупності, а другі – враховують не всі складові розвитку та, в основному, поєднують соціальний та економічний. Нами пропонується проводити оцінку поступово – економічний та екологічний розвиток, які

Рис. 1. Взаємозв'язок екологічного, економічного, соціального розвитку з суспільним добробутом

розвиток та суспільний добробут (благополуччя) залежать від досягнень еколого-економічного розвитку держави (рис.1).

Таким чином, існує реальна потреба щодо об'єднання екологічного та економічного розвитку у

впливають на соціальний і на суспільний добробут. При цьому враховується вплив діяльності промислових підприємств (рис.2).

Таблиця 1 – Аналіз методичних підходів щодо оцінки сталого розвитку країни, регіонів, галузей (фрагмент)

Назва методики та ким запропоновано	Сутність методики
1.Методика визначення Sustainable Society Index (SSI), Sustainable Society Foundation (Фонд сталого суспільства), Нідерланди[27]	Оцінка соціального, екологічного та економічного благополуччя.
2.Методика оцінки рівня сталого розвитку країни або окремої території, Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку (СЦД-Україна) [10]	Модель дозволяє оцінити ступінь забезпечення на кожному відрізьку часу сталого (збалансованого) розвитку для країни та визначити дисбаланси.
3.Методика оцінки сталого розвитку, Інститут прикладного системного аналізу НАН України та МОН України [10]	Рівень сталого розвитку (СР) оцінюється за допомогою індексу Іср, який розраховується як сума індексів для трьох вимірів: економічного (Іек), екологічного (Іе) та соціального (Іс) з відповідними ваговими коефіцієнтами.
4. Методичний підхід з оцінки результативності сталого розвитку країни, Латишева [8]	Визначення результативності сталого розвитку країни.
5. Методичний підхід щодо формування індикаторів сталого розвитку, В.М.Льченко [15]	Автор аналізує зарубіжні методики оцінки сталого розвитку країни за 17 індикаторами. Індикатори розглянуто за трьома складовими: економічна, соціальна та екологічна. Додано індикатори суспільного добробуту.
6. Методика оцінки соціально-економічного розвитку держави, О.Кратт, І.Кірнос [29]	Запропоновано індикатори соціально-економічного розвитку та прогресу країн.

Систематизовано авторами за [29,14-15,19,27,8,10,16]

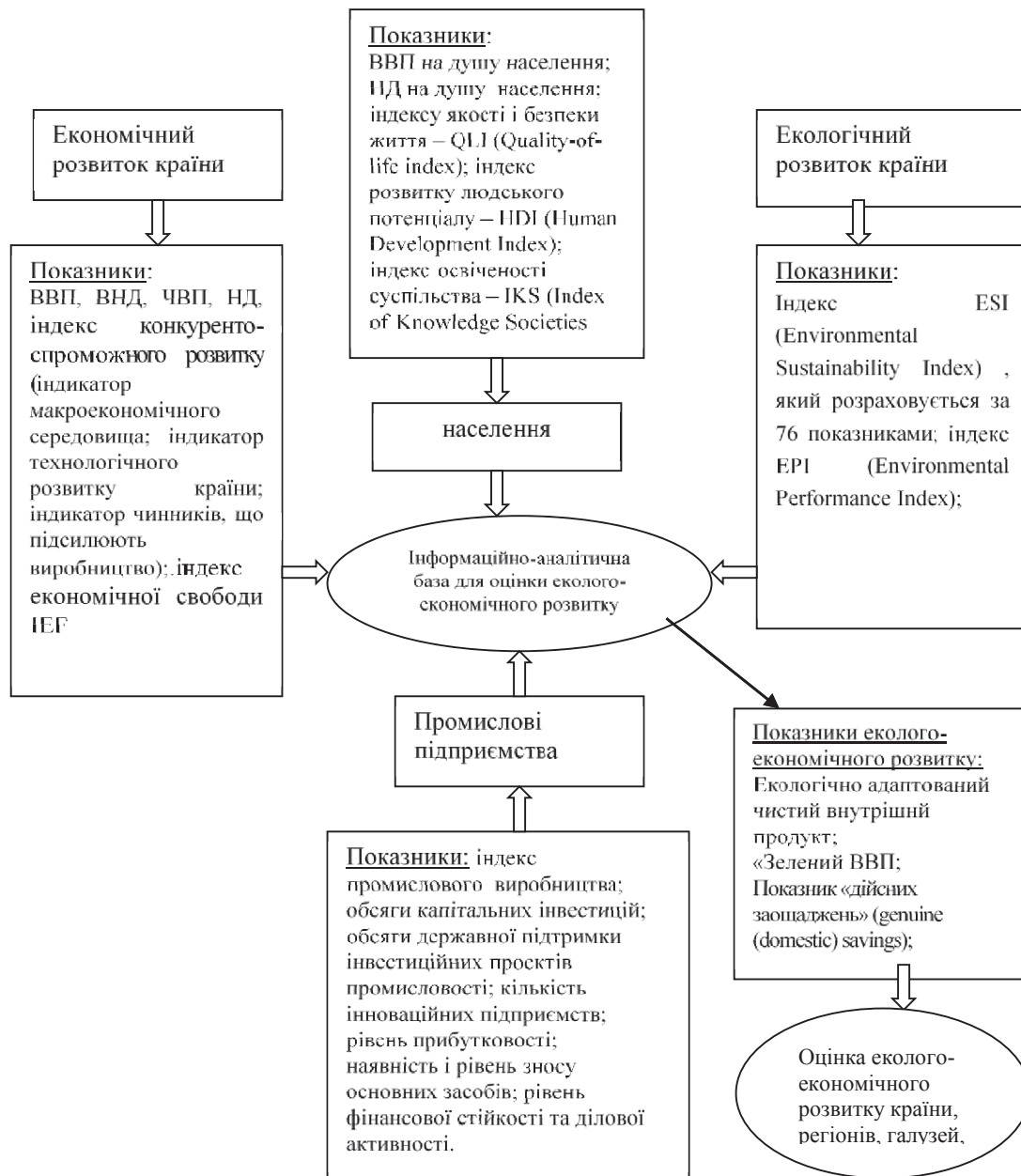

Рис. 2. Оцінка еколого-економічного розвитку країни (побудовано авторами на основі [7, 15.21])

Висновки. У теперішній час на перший план виходять проблеми економічного та екологічного розвитку країни, галузей матеріального виробництва, регіонів. Тому, запропоновано вдосконалити напрями їх розвитку шляхом сукупної оцінки еколого-економічного розвитку. При цьому доведено, що добробут суспільства залежить від еколого-економічного розвитку країни, регіонів, промислових підприємств, а також стану матеріального, культурного та навчального забезпечення населення. Кожна зі складових (економічний, екологічний розвиток, стан промислових підприємств та населення) оцінюються на за допомогою зарубіжних показників, що дозволяє проводити порівняння у

темпах розвитку України з іншими країнами світу. У подальшому дослідженні доцільно побудувати механізм проведення оцінки еколого-економічного розвитку країни, регіонів та промислових підприємств.

Список літератури

1. Грушин Б.А. *Очерки логики исторического исследования (Процесс развития и проблемы его научного воспроизводства)*. М.: Высш. Школа, 1961. 214 с.
2. Васюткіна Н.В. *Методологічні засади управління сталим розвитком авіапідприємств*. Дис. докт.екоп. наук: Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). К. : Національний авіаційний ун-т, 2015. 539 с.
3. Юдин Э.Г. *Системный подход и принцип деятельности: методолог. Проблем. Соврем. Науки*. М. : Наука, 1978. 391 с.

4. Базилевич Л.А. *Автоматизация организационного проектирования*. Львов: Машиностроение, 1989. 176 с.
5. Коротков Э.М. *Концепция менеджмента*. М.: Изд.-консалт. Компания «ДеКА», 1998. 301 с.
6. Ястремська О. М., Ястремська О. О. Управління розвитком підприємств: уточнення теоретических положень. *Проблеми економіки*. 2020. №1. С. 214–226. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-214-226>
7. Райко Д.В., Подрез О.І. Теоретичні аспекти розвитку підприємства. *Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу*. Матер. XI Міжн. науково-практ. Конф. 28 – 30 вересня 2017 року. під заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Суми: ТРИТОРІЯ, 2017. С.148-149.
8. Латішева О.В. Аналіз рівня сталого розвитку України у глобальному вимірі. *Управління економікою: теорія та практика*: Зб. наук. пр. К.: ІЕП НАНУ, 2016. С. 221–233. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/127408>
9. Гнедіна К. В. Вдосконалення управління муніципальною транспортною системою в контексті сталого розвитку. *Економічний простір*. 2015. № 93. С. 81-92. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2015_93_10
10. Згуровський М.З., Болдак А.О., Єфремов К.В. та ін. *Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти*. Ч. 2. *Україна в індикаторах сталого розвитку*. К.: НТУУ «КПІ», 2012. 240 с.
11. Перга Т. Сталий розвиток у нових членах ЄС. *Європейські історичні студії*. 2017. № 6. С. 48-62.
12. Федунь Ю. Становлення та реалізація політики сталого розвитку в країнах-кандидатах на вступ до ЄС. *Вісник Львівського університету*. 2014. Вип. 36, ч. 11. С. 71–80.
13. Klarin T. The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 2018. Vol. 21, No. 1, P. 67–94. doi:10.2478/zireb-2018-0005.
14. Горяня І.В. Формування методик оцінювання сталості розвитку регіонів. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. Т. 14. №1. С. 59-63. ISSN 1993-0259.
15. Ільченко В.М. **Методи оцінки сталого розвитку регіону: індикатори та їх характеристика** / В. М. Ільченко // *Вісник ДДФА. Економічні науки*. - 2013. - № 2. - С. 50-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfiae_2013_2_9
16. Гопцій О.Д., Тковаленко М.Й. Оцінка сталого розвитку міст. *Теорія та практика державного управління*. 2011, вип. 2 (23). С.1-12.
17. Тимошенко М.М. Методичні засади оцінки сталого розвитку сільських територій: алгоритм, структурна схема та інструментарій дослідження. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*, 2018, вип. 2. С.214-220.
18. Посилкіна О.В., Братішко Ю.С., Світлична К.С. Діагностика сталого соціально-економічного розвитку фармацевтичних підприємств. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*, 2015. №3(41), С.44-50.
19. Берест М. М., Дудка М. О. Оцінка рівня стійкого розвитку агропромислового сектору економіки України. *Економіка розвитку*. 2017. № 4 (84). С. 27–37.
20. Телешевская С.М. Комплексна методика оцінки рівня сталого розвитку підприємств. «Молодий вчений», 2015, вип. № 6 (21), Ч.2., С.78-81.
21. Filipishyna L., Bessonova S., Venckeviciute G. Integral assessment of developmental stability: cases of Lithuania and Ukraine. *Entrepreneurship and Sustainability Issues, Entrepreneur-ship and Sustainability Center*, 2018, № 6 (1), P. 87-99. 10.9770/jesi.2018.6.1(7). hal-02121032.
22. Подрез О.І. Інструменти управління сталим розвитком промислового підприємства: теорія та практика застосування. *Бізнес інформ*, 2019, № 2, С.340-347.
23. Краснокутська Н. С. Еволюція розвитку та сучасні тренди в управлінні проектами / Н. С. Краснокутська, Т. О. Осетрова // *Економічний аналіз*: зб. наук. пр. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – Т. 28, № 1. – С. 236-242. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37710>
24. *Економічна статистика України: Промисловість*: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm
25. *Програма стимулювання економіки для подолання наслідків COVID-19: Економічне відновлення* / <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/Prezentacii/Programa%20Ekonomichne%20stymuluvannia/analitichni-materiali-do-programi-stimulyuvannya-1>
26. *Неочікувані наслідки пандемії: як COVID-19 оживив природу на планеті* // <https://www.5.ua/svit/neochikuvani-naslidky-pandemii-ia-covid-19-omolodzhuie-planetu-213781.html>
27. Sustainable Society Foundation [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ssfindex.com/>
28. Методика оцінки рівня сталого розвитку країни або окремої території, *Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку (СЦД-Україна)*
29. Кратт О., Кірнос І. Інструментарій оцінки соціально-економічного розвитку держави. *Економічний аналіз*. 2012.. Випуск 11, Ч. 3, С.281-286.
30. D. Raiko, V. Cherepanova, I. Fedorenko, Yu. Shypulin. Evaluation of quality level in managing the development of industrial enterprises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies* (2019), Vol 5, No 3 (101). P.17-32. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.177919/>

References (transliterated)

1. Grushin B.A. *Ocherki logiki istoricheskogo issledovaniya (Process razvitiya i problemy ego nauchnogo vosproizvodstva)* [Essays on the logic of historical research (The process of development and the problems of its scientific reproduction)]. Moscow: Vyssh. Shkola, 1961. 214 p.
2. Vasyutkina N.V. *Metodologichni zasady upravlinnya stalim rozvitkom aviapriyemstv*. [Methodological principles of sustainable development management of airlines] Dis. dokt.ekon. nauk: Specialnist 08.00.04 – ekonomika ta upravlinnya pidpriemstvami (za vidami ekonomichnoyi diyalnosti). Kiev: Nacionalnij aviacijnij un-t, 2015. 539 p.
3. Yudin E.G. *Sistemnyj podhod i principy deyatelnosti: metodolog. Problem. Sovrem. Nauki* [Methodological principles of sustainable development management of airlines]. Moscow: Nauka, 1978. 391 p.
4. Bazilevich L.A. *Avtomatizaciya organizacionnogo proektirovaniya* [Organizational design automation]. Lvov: Mashinostroenie, 1989. 176 p.
5. Korotkov E.M. *Konceptsiya menedzhmenta* [Management concept]. Moscow: Izd.-konsalt. Kompaniya «DeKA», 1998. 301 p.
6. Yastremska O. M., Yastremska O. O. Upravleniya razvitiem predpriyatij: utocnenie teoreticheskikh polozhenij [Enterprise development management: clarification of theoretical provisions]. *Problemi ekonomiki* [Problems of the economy]. 2020. no1. pp. 214–226. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-214-226>
7. Rajko D.V., Podrez O.I. Teoretichni aspekti rozvitku pidpriemstva [Theoretical aspects of enterprise development]. *Marketing innovacij i innovaciyi u marketingu*. Mater. XI Mizhn. naukovoprakt. Konf. [Marketing innovation and innovation in marketing. Mater. XI Int. scientific practice. Conf.] 28 – 30 veresnya 2017 roku. pid zag. red. d.e.n., prof. S.M. Ilyashenka. Sumi: TRITORIYA, 2017. pp.148-149.
8. Latisheva O.V. Analiz rivnya stalogo rozvitku Ukrayini u globalnomu vimiri [Analysis of the level of sustainable development of Ukraine in the global dimension]. *Upravlinnya ekonomikoyu: teoriya ta praktika* [Economic management: theory and practice]: Zb. nauk. pr. Kiev: IEP NANU, 2016. pp. 221–233. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/127408>
9. Gnedina K. V. Vdoskonalennya upravlinnya muncipalnoyu transportnoyu sistemoyu v konteksti stalogo rozvitku [Improving the management of the municipal transport system in the context of sustainable development]. *Ekonomichnij prostir* [Economic space]. 2015. no 93. pp. 81-92. - Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2015_93_10
10. Zgurovskij M.Z., Boldak A.O., Yefremov K.V. ta in. *Analiz stalogo rozvitku: globalnij i regionalnij konteksti*. Ch. 2. *Ukrayina v indikatorah stalogo rozvitku* [Analysis of sustainable development: global and regional contexts. Part 2. Ukraine in indicators of sustainable development]. Kiev: NTUU «KPI», 2012. 240 p.
11. Perga T. Ctalij rozvitok u novih chlenah YeS [Sustainable development in the new EU members]. *Yevropejski istorichni studiyi* [European historical studies]. 2017. no 6. pp. 48-62.

12. Fedun Yu. Stanovlennya ta realizaciya politiki stalogo rozvitku v krayinah-kandidatah na vstup do YeS [Formation and implementation of sustainable development policy in the EU candidate countries]. *Visnik Lvivskogo universitetu* [Bulletin of Lviv University]. 2014. Vip. 36, ch. 11. pp. 71–80.
13. Klarin T. The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 2018. Vol. 21, No. 1, P. 67–94. doi:10.2478/zireb-2018-0005.
14. Goryana I.V. Formuvannya metodiki ocinyuvannya stalosti rozvitku regioniv [Formation of methods for assessing the sustainability of regional development]. *Ekonomichnij analiz* [Economic analysis]: zb. nauk. prac / Ternopilskij nacionalnij ekonomichnij universitet; redkol. : S. I. Shkaraban (golov. red.) ta in. Ternopil : Vidavnicho-poligrafichnij centr Ternopilskogo nacionalnogo ekonomichnogo universitetu «Ekonomichna dumka», 2013. T. 14. no1. pp. 59-63. ISSN 1993-0259.
15. Ilchenko V.M. N Metodi ocinki stalogo rozvitku regionu: indikatori ta yih charakteristika [Methods for assessing the sustainable development of the region: indicators and their characteristics] *Visnik DDFa. Ekonomichni nauki* [DSFA Bulletin. Economic sciences]. - 2013. - no 2. - pp. 50-61. - Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2013_2_9
16. Gopcij O.D.,TKovalenko M.J. Ocinka stalogo rozvitku mist [Assessment of sustainable urban development]. *Teoriya ta praktika derzhavnogo upravlinnya* [Theory and practice of public administration]. 2011, vip. 2 (23). pp. 1-12.
17. Timoshenko M.M. Metodichni zasadi ocinki stalogo rozvitku silskih teritorij: algoritm, strukturna shema ta instrumentarij doslidzhennya [Methodical bases of an estimation of sustainable development of rural territories: algorithm, the structural scheme and research tools]. *Mikolayivskij nacionalnij universitet imeni V.O. Suhomlinskogo* [Mykolayiv National University named after VO Sukhomlinsky], 2018, vip. 2. pp. 214-220.
18. Posilkina O.V., Bratishko Yu.S., Svitlichna K.S. Diagnostika stalogo socialno-ekonomichnogo rozvitku farmacevtichnih pidpriemstv [Diagnosis of sustainable socio-economic development of pharmaceutical enterprises]. *Upravlinnya,, ekonomika ta zabezpechennya yakosti v farmaciyi* [Management, economics and quality assurance in pharmacy], 2015. no3(41), pp.44-50.
19. Berest M. M., Dudka M. O. Ocinka rivnya stijkogo rozvitku agropromislovogo sektoru ekonomiki Ukraini [Assessment of the level of sustainable development of the agro-industrial sector of the Ukrainian economy]. *Ekonomika rozvitku* [Development economics]. 2017. no 4 (84). pp. 27–37.
20. Teleshevskaya S.M. Kompleksna metodika ocinki rivnya stalogo rozvitku pidpriemstv [Comprehensive methodology for assessing the level of sustainable development of enterprises]. *«Molodij vchenij»* [«A young scientist»], 2015, vip. no 6 (21),Ch.2., pp.78-81.
21. Filipishyna L., Bessonova S., Venckeviciute G. Integral assessment of developmental stability: cases of Lithuania and Ukraine. *Entrepreneurship and Sustainability Issues, Entrepreneurship and Sustainability Center*, 2018, no 6 (1), pp. 87-99. 10.9770/jesi.2018.6.1(7). hal-02121032.
22. Podrez O.I. Instrumenti upravlinnya stalim rozvitkom promislavogo pidpriemstva: teoriya ta praktika zastosuvannya [Management tools for sustainable development of an industrial enterprise: theory and practice of application]. *Biznes inform* [Business inform], 2019, no 2, pp.340-347.
23. Krasnokutska N. S. Evolyuciya rozvitku ta suchasni trendi v upravlinni proektami [Evolution of development and current trends in project management]/ N. S. Krasnokutska, T. O. Osetrova // *Ekonomichnij analiz* [Economic analysis]: zb. nauk. pr. – Ternopil : TNEU, 2018. – Vol. 28, no 1. – pp. 236-242. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37710>
24. *Ekonomichna statistika Ukraini: Promislovist* [Economic Statistics of Ukraine: Industry]: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm
25. *Programa stimulyuvannya ekonomiki dlya podolannya naslidkiv COVID-19: Ekonomichne vidnovlennya* [COVID-19 Economic Recovery Program: Economic Recovery] <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/Prezentacii/Programa%20Ekonomichne%20stymyluvannya/analitichni-materiali-do-programi-stimulyuvannya-1>
26. *Neochikuvani naslidki pandemii: yak COVID-19 ozhiviv privodu na planeti* [Unexpected consequences of the pandemic: how COVID-19 revived nature on the planet]// <https://www.5.ua/svit/neochikuvani-naslidky-pandemii-iaak-covid-19-omolodzhuie-planetu-213781.html>
27. Sustainable Society Foundation [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: <http://www.ssfindex.com/>
28. Metodika ocinki rivnya stalogo rozvitku krayini abo okremoyi teritoriyi [Methods for assessing the level of sustainable development of a country or individual territory], *Svitovij centr danih z geoinformatiki ta stalogo rozvitku (SCD-Ukrayina)* [World Data Center for Geoinformatics and Sustainable Development (WSS-Ukraine)]
29. Kratt O., Kirmos I. Instrumentarij ocinki socialno-ekonomichnogo rozvitku derzhavi [Tools for assessing the socio-economic development of the state]. *Ekonomichnij analiz* [Economic analysis]. 2012.. Vipusk 11, Ch. 3, pp.281-286.
30. D. Raiko, V. Cherepanova, I. Fedorenko, Yu. Shypulin. Evaluation of quality level in managing the development of industrial enterprises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies* (2019), Vol 5, No 3 (101). pp. 17-32. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.177919/>

Надійшла (received) 04.12.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Райко Діана Валеріївна (Райко Диана Валериевна, Raiko Diana) – доктор економічних наук, професор, професор кафедри Економічної кібернетики та маркетингового менеджменту Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичова, 2, м. Харків, Україна, 61002, м. Харків, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9307-103X>, e.mail: diana.raiko2016@gmail.com

Подрез Ольга Іванівна (Подрез Ольга Ивановна, Podrez Olha) – провідний інженер кафедри публічного управління та підприємництва Національного аерокосмічного університету ім. М. С. Жуковського, м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0099-0115>; e-mail: olha.podrez@gmail.com

Черепанова Вікторія Олександрівна(Черепанова Виктория Александровна, Cherepanova Viktoriia) – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичова, 2, м. Харків, Україна, 61002. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0294-1678>, e-mail: vitcherepanova@gmail.com